

2. Скрипченко, О.В., Огороднійчук, З. В., (2001), Вікова та педагогічна психологія, Просвіта, Київ, 416 с.

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ ОСОБИСТОСТІ ДОШКІЛЬНИКА **УДК 373.2**

*Голубенко П. М.,
практичний психолог ЗДО №7,
м. Калинівка, Вінницька область*

Актуальність дослідження. В умовах сьогодення, при особистісно-орієнтованому підході до розвитку, виховання та навчання дітей сполучення слів «становлення особистості дошкільника» сприймається та тлумачиться багатьма дорослими неоднозначно. І як не прикро, такі ж різні уявлення про цей процес мають і деякі педагоги, особливо коли мова йде про чинники становлення. Адже дитина залежна від соціуму дорослих: дорослі знайомлять її зі світом людей і довкіллям; навчають навичкам самообслуговування та елементарним трудовим діям; формують вміння спілкування та співпраці; розвивають пізнавальні процеси та інтерес до знань. Проте на думку багатьох педагогів, соціалізація дошкільника відбувається лише завдяки впливу дорослих. Саме завдяки такому впливу закладаються основи особистості. Народжується нова соціальна особа, принципово відмінна від усіх інших, унікальна в своїх судженнях, діях та вчинках не завжди у рамках вікової періодизації Д.Б. Ельконіна.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій. Зазначена проблема розглядалася не одним поколінням психологів-науковців. Увагу вирішенню цього питання надають і науковці лабораторії дошкільного виховання Інституту психології імені Г.С. Костюка. Їх дослідження дають змогу практикам на місцях глибше зрозуміти суть становлення особистості дошкільника та можливість впливу на даний процес. (Піроженко, Т.О. та ін., 2012).

Виклад основного матеріалу дослідження. Особистістю дитина стає лише тоді, коли небайдуже починає сприймати власне існування: планувати своє найближче майбутнє життя; намагається структурувати своє часопроведення, прогнозувати та передбачувати результати власних вчинків; прагне втручатися в хід подій, доцільно його змінювати, впливати на події; намагається враховувати емоції та настрої інших людей і, в міру своїх сил, допомагати справлятися з ними. Такі прояви притаманні деяким дітям ніби від самого народження, задовго до дошкільного віку. А деякі з дошкільників стають відповідальними, уважними, розмірковуючими ніби як набагато старші діти. Тобто, з наших спостережень, можна зробити висновок про суттєві індивідуальні відмінності в становленні особистості

дошкільника. Формування особистісних якостей дитини цілком залежить від соціуму та значущих для нього дорослих.

Становлення особистості залежить від оптимального поєднання вроджених задатків, та їх соціалізації, результатом якої стають мотиви діяльності та поведінки, сімейні цінності, взірці для наслідування, пізнавальна активність. Задатки як підґрунтя, основа, яка є умовою становлення в соціумі особистості. Закономірне питання про те, що має бути на виході цього процесу становлення особистості дошкільника. Адже в дорослому віці особистістю можна назвати ту людину, яка творчо реалізується, має моральний, гуманістичний напрям у своїй діяльності, достатню ступінь автономності, самостійності, самодостатності, незалежності та нонконформізму.

Результати нашого дослідження дозволили встановити, що особистість дитини починається тоді, коли вона вперше демонструє вибірковість, самоактивність, а особливо у взаємовідносинах спочатку з близькими дорослими, а потім у більш широкому колі людей; коли вона робить вибір, надає перевагу, виокремлює об'єкт для ідентифікації, наслідування. Ці дії демонструють дійсно індивідуально-особистісне відношення до світу, формують для кожної дитини свій психологічний або життєвий світ. Особистість – це індивідуальність, неповторна своєрідність фізичних і психічних особливостей та якостей, їх поєднань, форм, ступеню вираженості. Світ особистості – це поєднання і взаємопроникнення внутрішнього світу дитячої свідомості та почуттів інших і зовнішнього світу предметної діяльності та довкілля. Особистісний світ дитини є відношенням між світом зовнішнім, практичним, емпіричним та світом внутрішнім, ціннісним, ідеальним.

Становлення особистості починається тоді, коли дитина намагається не просто наслідувати дорослого, а привносити в наслідувану діяльність щось своє, коли хоче займатися тим, чим не дозволяють займатися дорослі, мотивуючи тим, що ще малий. Так, у садочку ми зафіксували розмову хлопчика з мамою. Мама, ведучи дитину додому, пропонувала зайнятися різними справами на його вибір (хлопчика забирали додому після обіду, а він не дуже хотів йти додому). Відповідь хлопчика була такою: Я хочу робити «не можна»!

Отже, становлення особистості дошкільника безпосередньо залежить від особливостей його взаємодії з оточуючими людьми – дорослими та ровесниками - з точки зору усвідомлення самого себе як суб'єкта цієї взаємодії. Дорослішаючи, дошкільник все більше цікавиться не довкіллям, а своїм внутрішнім світом. Цей його світ за своїм походженням є соціальним. Виникнення внутрішнього світу дитини тісно пов'язане з тими видами стосунків, котрі проявляють до неї оточуючі люди, схвалюючи чи осуджуючи ті або інші форми дитячої активності. І з цього випливає величезна формуюча роль у становленні особистості значущих в дитинстві дорослих: їх ставлення до дитини, їх оціночне судження про малюка. А це

накладає на таких дорослих колосальну відповідальність за становлення та зростання їх як соціальних людей. На нашу думку, поки суспільство не зверне належну увагу на значення сімейного виховання (а не просто догляду за дитиною у сім'ї!) та на належний підбір педагогів дошкільних установ, доти ми в основній масі матимемо таких особистостей, для яких моральних норм майже не існує.

Проявляючи те чи інше ставлення до малюка, дорослі допомагають йому зорієнтуватися, в тому, чим він є для оточуючих; побачити самого себе, як у дзеркалі, в іншій людині; озброюють його оціночними еталонами, мірками, знаннями про інших людей. Тим самим вони сприяють, в залежності від стилю виховання, народженню високої або недостатньо високої самооцінки дитини. А це в свою чергу, опираючись на біологічну основу, закладену генетично у дошкільника, веде до формування соціальної або асоціальної особистості.

Зрозуміло, що в будь-якому випадку дорослі пробуджують активність дитини, об'єктом якої стає не зовнішній предметний світ, а вона сама в якості суб'єкта взаємодії з цим світом. Інакше кажучи, всі знання та переживання малюка, які виникають в процесі взаємодії з оточуючим соціальним середовищем, завдяки оціночним впливам значущих для нього дорослих людей, структуруються, групуються та концентруються навколо дитячого «Я». Дитина відчуває себе активним творцем своїх дій. Вона переживає своє відношення до інших та інших – до себе; прагне перемогти тут і тепер; стати першою в грі; домогтися успіху у дорученій авторитетним дорослим справі; привернути увагу цього дорослого.

Отже, під впливом дорослих дитина вчиться усвідомлювати та оцінювати власні досягнення і вчинки, вміння, знання та навички, а також особистісні якості: старанність, чесність, доброту тощо. Так закладається реальна основа для розвитку цілісності внутрішнього світу підростаючої особистості.

А щоб цей внутрішній світ малюка відображав позитивні сторони довкілля, важливо звернути увагу на формування його особистості і насамперед на:

- спрямованість його, як соціальної особи, потреби, інтереси, які визначають мету та мотиви його дій (що хоче малюк і заради чого цього хоче);
- розвиток пізнавальної активності (сприймання мислення, пам'ять як знаряддя становлення особистості);
- якості особистості, котрі формуються та коригуються в процесах взаємодії та спілкування.

Нами встановлено, що довірливі відносини значущих дорослих до дітей творять чудо в їх душах. Дорослі створюють особливий світ, сповнений любов'ю та турботою про дитину; вірою в її можливості; цікавинками, які стимулюють її пізнавальну активність. І цей світ, який оберігає і стимулює, наповнений життєвими перспективами, планами на

майбутнє, світлими мріями і надіями формує такий величезний об'єм позитивних емоцій дошкільника, який дає грандіозний поштовх у його розвитку. І в такому животворчому середовищі, настільки значущому для особистісного розвитку дитини, як повітря, вода, їжа для її організму, і з'являється особистість, як індивідуальність у всій повноті її соціально-людських характеристик.

Предметом наших подальших досліджень стане експериментальне вивчення становлення особистості дошкільника у залежності від різних типів їх сімей.

Список використаної літератури.

1. Піроженко, Т.О., Ладивір, С.О., Вовчик-Блакитна, О.О., (2012), Становлення внутрішньої картини світу дошкільника, Монографія за ред. Т.О. Піроженко. Імекс – ЛТД, Кіровоград.
2. Воспитание детей дошкольного возраста, (1991), Под редакцией Л.Н. Проколиенко. – Рад. Школа, Киев.
3. Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України – Том IV. Психологія розвитку дошкільника, Випуск 9, Київ, 2013.
4. Психологія внутрішнього світу, (2009), Бібліотека «Шкільного світу», Київ.

ЗНАЧЕННЯ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО КЛІМАТУ У ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА

УДК: 37.02:372.8.(477)

Гомонюк О. М.,

*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри психології та педагогіки,*

Онишко О. Г.,

*кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри програмної інженерії,
Хмельницький національний університет*

Актуальність дослідження. Проблемою будь-якого розвиненого суспільства є підготовка висококваліфікованих фахівців. Функціонування і вдосконалення системи професійного навчання і освіти вимагає відповідного наукового, зокрема, педагогічного і психологічного забезпечення.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій. Поняття «професійна майстерність», «професійна культура», «педагогічна культура» вчителя (викладача) продовжують активно використовуватись та вивчатися в сучасному педагогічному категоріальному апараті (В. Гриньова, І. Зязюн, (1997), В. Майборода, Г. Сагач та ін.).